

Den norske tannlegeforenings tidende

103. ÅRGANG-1993

Redaktør: Gudrun Sangnes

Utgitt av foreningen

Leder

Mens vi venter	2
Pasienten - vårt viktigste medium	131
Utredningenes vår	291
Å reise er å oppleve	429
Et lite jubileum - en tradisjon?	429
Den private praksis - en grunnpilar i tannhelsetjenesten	759
Bruk NTFs håndbok, del II	759
Takk til våre lærere	807

Presidenten har ordet

Nei til amalgamforbud	3
Vi trenger velkvalifiserte tannlegeselektrikere	335
Endelig har pasientene organisert seg	379
Medlemsundersøkelsen: Vi må markere oss mer utad ...	583

Fagartikler

Albandar, Jasim M, Gjermo, Per og Preus, Hans R: Behandlings- og henvisningsrutiner hos norske tannleger	48
Andersen, Eivind, Solheim, Tore, Hurlen, Bjørn og Bjørnland, Tore: Verrukøst karsinom og verrukøs hyperplasi	872
Arneberg, Per: Etsebro med naturlig underkjeveincisiv som hengeledd	591
Berge, Trond I: Når skal visdomstenner fjernes?	206
Dahle, Ulf R, Tronstad, Leif og Olsen, Ingar: Orale spiroketer - en undervurdert gruppe mikroorganismer? ..	136
Debelian, Gioberti J, Tronstad, Leif og Olsen, Ingar: Orale mikroorganismer kan forårsake en rekke infeksjoner utenfor munnhulen	384
Eriksen, Harald M og Toverud, Jon Forr: Spesialkompetanse i tannhelsetjenesten	4
Fardal, Øyvind: Klinisk tannkroneforlengelse: Kirurgiske metoder - estetikk - anatomiske prinsipper	930
Gerner, Bernt Thv og Norheim, Per W: Tannskader på norske vernepliktige	166
Grytten, Jostein: Kan markedet løse tannhelsepolitiske oppgaver?	760
Haugejorden, Ola: Foruroligende trekk ved kariesut- viklingen hos 5-, 12- og 18-åringer i Norge mellom 1985 og 1991	584
Jacobsen, Nils og Hensten-Pettersen, Arne: Muskel/ skjelett- og nevrologiske plager blant tannpleiere	212
Koppang, Hanna Strømme, Koppang, Rolf og Stølen, Steinar Ørbeck: Periapicale fremmedlegemer - hva består de av, hvor stammer de fra, og hva gjør de?	630
Kvaal, Sigrid og Sellevold, Berit J: Tannforhold i Telemark for 200 år siden	42

Lunder, Nils, Tenningås, Jørgen, Ellingsæter, Bjørn, Bragelien, Jarle og Günther, Lars Aage: Kvalitetssikring i praksis	380
Molven, Olav og Nernæs, Åsa: Frå karies til endodontisk terapi	338
Molven, Olav og Nernæs, Åsa: Kvalitetssikring i endodonti	588
Neverlien, Per Otto: Tannbehandling, kontroll og pasientinformasjon: to pilotundersøkelser	906
Nordbo, Håkon: Erfaringer med skålform- og tunnel- preparasjoner i det permanente tannsett	132
Olsen, Ingar: Ny type klassifisering og identifisering av bakterier basert på deres arvemasse	342
Olsen, Øystein, Albandar, Jasim M og Gjermo, Per: Bruk av legemidler i norsk tannlegepraksis	8
Pallesen, Ulla: Blegning af tænder: Indikation, klinik og biologiske hensyn	526
Raadal, Magne og Svaton, Bjarne: Forsøksutdanning av norske tannleger i bruk av lystgass-sedasjon ved tannbehandling	292
Rykke, Morten: Faktorer av betydning for valg av posteriore fyllingsmaterialer	96
Rössnes, Kristin, Lund, Jørgen og Storhaug, Kari: Psykisk utviklingshemmede barn og tannhelse	172
Walberg, Torgeir: Kan kjeveleddsdysfunksjon hos kvinner relateres til hormonelle forhold?	298
Ørstavik, Dag, Loven, Arne, Gerner, Nina Wiencke og Bjørner, Mette: Henvisningspraksis i endodonti	92

Aktuelt

«Eventyrlig» møte for OTL-formennene	546
- Vi trenger et forum med kompetanse i forebyggende tannhelsearbeid (Intervju med Svein Jacobsen)	407
- Vi vil være et service-organ for tannhelsetjenesten (Intervju med Kari Storhaug)	102
Amalgam - et alternativt fyllingsmateriale?	392
Barneverntjenesten: Tannleger har opplysningsplikt	106
Dagens klagenævnder bør opprettholdes	363
Dataprogram for trening i kariesdiagnostikk	908
Desinfeksjon, smøring og vedlikehold av roterende instrumenter	153
Doktoravhandling: Utvikling av helserelatert atferd hos barn og unge (Ingeborg Rossow)	950
Ellingsæterrapporten - NTFs hørings svar til Helsedirektoratet	542

Ellingsæterutredningen. Anbefalinger og forslag til andre utredninger	140	(Intervju med Ivar A Mjør)	598
Ellingsæterutredningen overlevert statsråden	140	Utdanning av tannlegesekretærer – hva nå?	104
Erstatning ved pasientskader	320	Debatt	
Fra student til tannlege	560	Kritiske merknader til praksisundersøkelsen (Vigleik Frigstad)	110
Fylkeskommunalt eller kommunalt styringsnivå – et stridsspørsmål? (Intervju med Torgeir Syrtveit og Endre Dingsør)	304	Svar til Vigleik Frigstad (Jostein Grytten, Dorthe Holst og Aleidis Løken)	110
Har megakongressene om AIDS utspilt sin rolle? (Bjørn Hurlen)	603	Hvor mye skal vi forstå? (Henning A Nilsen)	111
Hepatitt B en yrkesrisiko i helsetjenestene? (Bjørn Hurlen)	352	Er saken helt opplagt, ærede President? (Gudmund Graabak)	150
Høyskoleutdanning og autorisasjon på ønskelisten (Intervju med Eva Rydgren Krona)	942	Ett sted må grensen gå (Øistein Haram)	178
Kjeveleddspasientene. Hvordan skal vi gi dem et bedre behandlingstilbud?	666	Trygderefusjon for implantatbehandling en feilprioritering (Torbjørn Breivik)	302
Kvalitet skal sikres ved lov	106	Overlever Sykeavbruddskassen? (Per Franck Næss og Kjetil Reppen)	396
Kvalitetssikring tar ikke tid, kvalitetssikring gir tid (Intervju med Aleidis Løken)	398	Generell trygdefinansiering – urealistisk målsetting? (Per-Anders Hjelseth)	540
Langtidsbehandling for herpes labialis med acyklovir: færre utbrudd, raskere tilheling (Bjørn Hurlen)	307	Overlever Sykeavbruddskassen? (Mikael Grothe)	541
Lederkompetanse i tannhelsetjenesten. Utdanning og behov (Ola Haugejorden)	216	Trenger vi kvalitetssikring og standard for tannpuss? (Rolf Barmann)	596
Medlemsundersøkelsen: Bred oppslutning om en forening	608	Kvalitet og økonomi i tannlegens hverdag (Sturla Eidsgaard)	790
Ny organisasjonsplan for NTFs sekretariat	656	Svar til Sturla Eidsgaard: Honorartariffen – kvalitet og økonomi (Torgeir Syrtveit jr)	791
Ny utredning skaper fare for splittelse mellom svenske tannleger (Intervju med Göran Koch)	405	C-tannlegen og «supervised neglect» (Harald Stautland) .	904
Nå kommer offentlig støtte til implantatbehandling	143	Svar til Harald Stautland (Dorthe Holst)	904
Odontofobi: – Her opplever jeg tannlegeyrket på en helt ny måte (Intervju med Magne Raadal)	180	Tanker etter landsmøtet (Ingebjørg Tjeldnes)	904
Odontologiske implantater og implantatforankret tannprotetisk behandling	564	Honorartariffen – kritiske kommentarer til beregningsgrunnlaget (Sturla Eidsgaard)	905
Oslo-fakultetet satser stort på å bedre undervisningsopplegget	366	Hygieneinstruksjon – et forsemt fagområde? (Torbjørn Breivik)	906
Overføring av tannlegens journal for pasient fra en tannlege til annen tannlege	73	Fra Bivirkningsgruppen	
Proteselakk til behandling av stomatitt forårsaket av Candida	952	Bivirkningsgruppen for odontologiske biomaterialer	58
På Lillehammer 100 dager f OL: To etter Bragelien	944	Amalgamspørsmålet	158
Ramstad, T: Folketrygdens utbetalinger til tannlegehjelp for året 1992	876	Bivirkningsskjemaet	158, 797
Rekrutteringsproblemer til offentlige stillinger er utredet	308	Betegnelser på protetiske legeringer/-metaller	158
Representantskapet møtes hvert annet år?	152	Bidrag til utskiftning av tannrestaureringer ved kontaktesjoner i munnslimhinnen	239
Steinaldermannen Ötzi (Torbjørn Guldseth)	54	Amalgamenheten i Uppsala	562
Tannhelsetjenester til flyktninger og asylsøkere	624	Etikk	
Tannlegeroller og tannlegeutdanning (Steinar Risnes) ...	640	Fra NTFs råd for tannlegeetikk	72
Tannlegeundervisningen i Norge fyller 100 år:		Tannleger og annonsering	115
En begivenhet for hele profesjonen	356	Traumeundersøkelsen	
Tannlegeutdanningen i delstaten Norge (Nils Jacobsen) ..	14	Omfattende undersøkelse av tannskader er igang	144
Tannpleierstudiets videre utvikling (Benthe Hansen)	413	Bare positiv respons fra tannlegene	145
Tannvernets førstemisjoner (Intervju med Johan R Ringdal)	354	FN-tjeneste	
Tidlig kjeveortopedisk behandling: Vanskelig vurdering av fordeler og ulemper	364	– Her fikk jeg trening med ekstraksjonstanga (Intervju med Per Arne Lunkan)	148
Tilsyn med fylkeskommunenes organisering og tilbud av tannhelsetjenester til grupper av eldre, langtidssyke og uføre	659	FN-tjeneste for tannleger: Faglig og menneskelig utfordring	149
Tilværelsens uendelighet av tilfældigheter			

Kofferdam

Kofferdam for kvalitet i 129 år (Sverre Aukland)	186
Kofferdam i endodontisk praksis (Jan Boiesen)	350
Kofferdam i endodontisk praksis. Kompliserende faktorer (Jan Boiesen)	390
Kofferdam – hvorfor? (Olav Molven)	538

Nytt fra fakultetene

Alle klinikker samlet i «nybygget»	189
Bergensfakultetet har snudd negativ tendens: – Nå er vi mer på offensiven enn før	220
Ny dekan i Oslo: – Studiet i støpeskjeen, lokalene fornyes	222

Kommentar

Livet er mer enn bare tenner (Jan H Parow)	792
Vitenskapleg publiseringshysteri – ei kjelde til forureining (Einar Sletten)	862

Fra praksis

Et nyttig instrument – eller skuffefyll? (Jens B Fiksdal)	190, 353
--	----------

Representantskapet 1992

– Vi venter ennå	24
------------------------	----

Landstingene 1992

OTEs landsting: Satser på økt faglig kompetanse	26
OTE-formannen Endre Dingsør: Jeg er optimist på den offentlige sektors vegne	27
PTEs landsting: Bruken av honoratariffen er ikke god nok	29
PTE-formannen Torgeir Syrtveit jr: Engasjement og yrkes stolthet er de privatpraktiserendes styrke	30

NTFs landsmøte 1992

Tornefyllt suksess? (Intervju med Morten Rolstad og Sissel Dahl)	56
--	----

Vestlandsmøtet 1993

Tradisjonen tro	151
-----------------------	-----

Formannsmøtet 1993

Stille før stormen?	318
---------------------------	-----

Norsk Tannvern

Egne tenner hele livet	319
------------------------------	-----

Midt-Norgemøtet

Trønderne markerte 100-årsjubileum for sin forening ...	400
Vi har et fantastisk fint miljø (Intervju med Aud Tønder)	401
«Trønderkommunistene» (Intervju med Hugo Dalaker) ...	403

Årskursus 1993

Godt program, godt besøk	410
Pris til norsk student	411

Samfunnsodontologisk forum 1993

Med uavgjort seier til Kjerringøy	610
«Sykeligheten er i praksis uendelig» (Olav Helge Førde) ..	611
Revisjonen av velferdsordningene: Ingenting er utenkelig (Dorthe Holst)	613
Velferdsstaten er blitt velferdskommuner (Kari Rolstad)	616
Oppe i alle organisatoriske og finansielle knep: Hvor er ledelsen?	616

FDI

Møtested Berlin	18
Nittiårenes utfordring: Å leve med ny teknologi	22
Vel overstått «søta bron»!	648
«On ne parle pas exactement de la même chose»	948

Tidendes sommerhefte

Å reise er å oppleve	429
Et lite jubileum – en tradisjon?	429
Då han bar sine sægel – han tannlæge Nielsen (Jens B Fiksdal)	432
Appoloniasymbolet – en meningsfylt hieroglyf? (Astrid Fredlund)	436
St Appolonia – en temareise (Astrid Fredlund)	436
Tannlege og teppehandler T Berg (Intervju)	442
Jamaica – no problem! (Kjell Kojan)	468
På gjensitt i Apatity (Kirsten Kjønsvik)	470
Tannleger i krig (Torbjørn Guldseth)	446
En tyvs bekjennelser (Eric Cameron)	472

Tema: Den private praksis

Visjoner og mål er viktige for samarbeid	766
Fra solopraksis til aksjeselskap – et mål å få praksisen til å stå på egne ben	768
Eli Lerheim stortrives i solopraksis: – En fordel å bygge opp etter hvert, og ikke kjøpe for dyrt	770
Tannlegen som «bedriftsleder»	772
Skattemessige konsekvenser ved salg av praksis	777
Beregning av goodwill ved salg av praksis	778
Kontrakter	778
Kjøpekontrakt	779
Regnskapsføring	780
Tannlegens forsikringsbehov	781
Etiske regler og håndhevelsen av dem	784
Klagenemnda – hjelper og hoggestabbe	785
Praksisundersøkelsen 1992 (Dorthe Holst og Jostein Grytten)	788

NTFs landsmøte 1993

Presidentens tale til landsmøtet 1993	870
Fra Hamar – uten slakt!	880
Fra landsmøtets fagprogram	881
Aktualitetsforedrag	886
Stor tilstrømning til Synsklinikken under årets landsmøte	888
Ekstraordinær generalforsamling i NTFs sykeavbrudds- kasse: Utbetalinger til gravide blir stoppet	898
Nordental '93: Det går fremover i hygiene sammenheng (Mikkel Kardel)	900

<i>NTFs informasjonsmøte:</i>			
Tannlegeundervisningen 100 år	889	Avvisning av HIV-pasienter fortsatt et utbredt problem ..	668
Amalgam og atter amalgam	890	Etterutdannelse og forskningsopphold i USA –	
– Vi trenger etterutdanning, alle sammen!	891	erfaringer og inntrykk etter et år ved Harvard	
Norge holder stadig jumboplassen	892	University (Nina J Wang)	799
		Til FDI med brønn- og tunnelprepareringer	959
		NTF-kurs med nytt innhold: Lærerike dager	
		på bedehuset	960
<i>OTEs informasjonsmøte:</i>		Jahrestagung 1993 der Deutschen Gessellschaft für	
Bonusavtale til dikt av Hans Børli	893	Kieferorthopädie i Saarbrücken	961
Utdrag fra kommentarene til bonusavtalen	894	Gjenforening i München etter 30 år	962
		Chicago 21.–26. august 1993: Second World	
<i>PTEs informasjonsmøte:</i>		Workshop on Oral Medicine	963
Honorarer, skatt og pensjon	895	Polen 15.–20. august 1993: Kan karies forhindres ved å	
Pensjon og skatt hva nå?	896	skylle med sukker?	964
		Et møte med optimisme og tro på fremtiden	864
		Gjenvisitt i Apatity	865
Nytt fra Hovedstyret			
NTF på offensiven	74		
PTE		Boknytt	
Internkontroll – hva er det, og hva gjør vi?	75	76, 120, 161, 199, 231, 323, 421, 568, 625, 669, 801, 866	
Skattereformen – nytt om forsikringsalternativet	117		
Honorartariffen	117	AIDS-INFO	
Privatpraktiserende tannlegers regnskapsplikt	118	Nr 2, 1993	78
Aktuelle PTE-saker	321, 549	Nr 8, 1993	324
Etableringskontroll – en lite farbar vei å gå	550	Nr 9, 1993	367
NTFs etiske regler	551	Nr 13, 1993	570
Nye regler for beskatning av goodwill verdi ved			
overdragelse av tannlegepraksis	552	NIOM-INFO	
Pasientens mulighet til fradrag på skatten for utgifter		Nr 3, 1993	122
til tannbehandling	552	Nr 10, 1993	434
		Nr 19, 1993	916
OTE			
Styrenytt fra desembermøtet	119	Kursplan	
Lokale lønnsforhandlinger for 1992 avsluttet:		For høsten 1993, nr 7	238–280
OTL-ene stort sett fornøyde	198	For våren 1994, nr 18	807–855
Nytt fra OTE-styret	548		
Reiserapporter		NTFs Landsmøteprogram	
Rapport fra First Asian-Pacific Workshop for		Tidende nr 12, 1993	481–524
Oral Mucosal Lesions	159		
Beslutninger under usikkerhet	159	Representantskapet 1993	
Årskongress i Gesellschaft für orale Implantologie	160	Tidende nr 16, 1993	679–724
Rapporter fra IADR-møtet	565		
Rapport fra symposium ved University of Buffalo,		Landstingene 1993	
State University of New York	567	OTEs landsting, Tidende nr 16, 1993	730–736
		PTEs landsting, Tidende nr 16, 1993	740–749